

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 14 Ekim 2013
Nr. ref.: RK479/13

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

Başvuru no: KI25/13

Başvurucu

Qazim Dragusha

Priştine Temel Mahkemesi'nde beklemede olan C.no. 358/08 (sürecin aksattırılması) hukuk davası sürecinin değerlendirilmesi talebi

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi, Üye

Başvurucu

1. Başvurucu Priştine mukimi bay Qazim Dragusha olup kendisini Priştineli avukat Bejtush Isufi temsil etmiş tir. Başvurucu NTPN 'Extradragusha' özel şirketinin tek sahibidir.

Başvurunun Konusu

2. Anayasa Mahkemesi'ne (Mahkeme) yapılan başvurunun konusu başvurunun NTPN 'Extradragusha' tarafından 2001 yılında Priştine Temel Mahkemesi'nde başlatılan hukuk davasının gerekçesiz yere uzatılması iddiasıdır.

İlgili Hukuk

3. Başvuru Anayasa'nın 113.7. fıkrası; Yasa'nın 46, 47, 48 ve 49. maddeleri ve Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'nin İçtüzüğü (bundan böyle: İçtüzük)'nün 56. (2) kuralına dayandırılmıştır..

Başvuru Süreci

4. Başvurucunun temsilcisi Priştineli avukat Bejtush Isufi 1 Mart 2013 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurusunu teslim etmiştir.
5. Mahkeme Başkanı 22 Mart 2013 tarihinde üye Snezhana Botusharova'yı raportör yargıç olarak Görevlendirmiş ve üyeler Robert Carolan (başkan) Almiro Rodrigues ve Enver Hasani'den oluşan. Ön inceleme Heyeti'ni belirlemiştir.
6. Mahkeme, başvurunun kaydedildiğini 3 Nisan 2013 tarihinde başvurucuya bildirmiştir. Başvurucudan, Mahkeme'nin tüm kararlarını kapsayarak başvuruyu desteklemek için Mahkeme'ye ek belgeleri sunması talep edildi. Mahkeme, Bay Bejtush Isufi'nin Anayasa Mahkemesi'nde görülecek başvuru için yetkili temsilci olduğunu gösteren yazılı vekaleti de talep etmiştir.
7. Mahkeme 3 Nisan 2013 tarihinde başvuruyla ilgili Priştine Temel Mahkemesi'ni bilgilendirdi ve Priştine Belediye Mahkemesi'nin C.no 358/08 ve 6 Nisan 2012 tarihinde başvurucuya teslim edildiğini gösteren belgenin bir kopyasını talep etti.
8. Bay Bejtush Isufi başvuru tarafından sunulan vekaletin bir kopyasını 17 Nisan 2013 tarihinde Mahkeme'ye sundu.
9. Vekaletin ekinde Priştine Bölge Mahkemesi'nin AC. nr 699/2005 sayı ve 26 Şubat tarihli ile Priştine Bölge Mahkemesi'nin C. no. 358/09 sayı ve 6 Nisan 2012 tarihli kararı da sunulmuştur..
10. Priştine Temel Mahkemesi 1 Mart 2013 tarihinde C. no. 358/08 numaralı hukuk davası dosyasının 30 Nisan 2013 tarihinde Priştine Temel Mahkemesi Podujeva Şubesi'ne gönderildiğini Mahkeme'ye bildirmiştir.

11. Mahkeme ayrıca 8 Mayıs 2013 tarihinde Priştine Temel Mahkemesi Podujeva Şubesi'nden bir mektup aldı. Bu başvuru ile Mahkeme Podujeva Şubesi'nin Priştine Temel Mahkemesi'nden 6 Mart 2013 tarihinde gönderilen C. no.358/08 hukuk mahkemesi dosyasını aldığını ve bu davayı C 98/13 sayı ile kaydettiğini bildirmiştir.
12. Priştine Temel Mahkemesi Podujeva Şubesi, Priştine Temel Mahkemesi'nin C. nr 358/08 sayı ve 6 Nisan 2012 tarihli kararının 10 Mayıs 2012 tarihinde başvurucuya teslim edildiğini gösteren belgenin kopyasını Mahkeme'ye teslim etmiştir.
13. Ön İnceleme Heyeti 9 Eylül 2013 tarihinde, Raportör Yargıcı'nın raporunu inceledikten sonra Mahkeme Heyeti'ne başvurunun Kabul edilmezliği yönünde öneri sunmuştur.

Vakanın Delilleri

14. NTP Extradragusha şirketi 11 Ocak 2001 tarihinde Priştine Temel Mahkemesi'nde dava açarak, diğerleri arasında Podujeva'da yer alan 'Urimi' Alış Veriş Merkezinde bulunan taşınmaz 72 dükkandan oluşan mülkün % 55 oranındaki payı üzerinde mülkiyet ortaklık hakkının tanınmasını talep etmiştir.
15. Başvurucu Mahkeme'ye bir kopyayı sunmamış olup Priştine Temel Mahkemesi 19 Ekim 2004 tarihinde çıkardığı C. no. 18/2001 sayılı yetkisizlik kararıyla kendinin 2001 yılına ait Extradragusha davasına satıl bakımında bakmaya yetkisi olmadığına hükmetmiştir.
16. Belirtilmemiş bir tarihte, Extradragusha Priştine Belediye Mahkemesi'nin satıl yetkisizliği kararına karşı Priştine Bölge Mahkemesi'ne itiraz başvurusunda bulunmuştur. Mahkeme bu itirazın herhangi bir kopyasını teslim almamıştır.
17. Priştine Bölge Mahkemesi 26 Şubat 2008 tarihinde davayı birinci derece mahkemesine iade etmek suretiyle Ac.no. 699/2005 sayılı kararı çıkarmış ve C.no. 18/2001 sayı ve 18 Ekim 2001 tarihli kararı bozmuştur. Bölge Mahkemesi'nin karar gerekçesinde, davalının Podujeva mukimi olduğundan dolayı Belediye Mahkemesi'nin bölgesel yetkisizliğine hükmettiği açıklanmıştır. Priştine Bölge Mahkemesi *"itiraz kararı adil ve meşru değildir, çünkü lokallerde işlerin yapılmasına dair Sözleşmenin 9. maddesinde... uyuşmazlık hallerinin çözümü için Priştine Belediye Mahkemesi'nin yetkili olması"* öngörülmüştür. Bölge Mahkemesi bunun sonucunda *"birinci derecede mahkemesinin yeniden yargılama sürecinde uyarılara göre hareket ettiğini..."* ileri sürmüştür.

18. Priştine Belediye Mahkemesi 6 Nisan 2012 tarihinde C.no. 358/08 sayılı kararı çıkarak Extradragusha davası konusunda kendini yeniden bölgesel anlamda tekrar yetkisiz ilan etmiştir. Bu mahkeme, kararın yürürlüğe girmesiyle davanın dava dosyasının tamamını söz konusu davada yetkili olan Podujeva Belediye Mahkemesi'ne gönderileceğini belirtmiştir.
19. Belediye Mahkemesi gerekçesinde Priştine Bölge Mahkemesi kararı gerekçesine ve özellikle İşlerin Yapılmasına Dair Sözleşmenin 9. maddesine atıfta bulunarak Extradragusha davasında Çekişmeli Yargı Usulü Yasası (ÇYUY) 41.1 fıkrasının ilgili hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Somut olarak Belediye Mahkemesi ÇYUY 41.1 maddesine atıfta bulunmuştur ve fıkra şöyledir: *“Mülk sahipliği ile ilgili davalarda yargılama için ve gayrimenkul mallar üzerinde diğer mallara ait haklar, gayrimenkul mal üzerinde sahiplenmenin önlenmesi sebebi nedeniyle, ve aynı zamanda gayrimenkullerin kiraya verilmesi raporlarından çıkan davalarda, ya da konutların ya da çalışma yerlerinin kullanılmasına ait davalarda, münhasır olarak gayrimenkulün bulunduğu bölgede mahkeme yetkiye sahiptir.”*
20. Priştine Belediye Mahkemesi devamda ÇYUY'nin 66.1 maddesine atıfta bulunarak şunu belirtmiştir: *“Yasa ile somut konulara ait mahkemenin özel bölgesel yetkisi tayin edildiyse eğer, taraflar, bu mahkemenin dava üzerinde yetkiye sahip olması şartı ile birinci derecede bölgesel yetkiye sahip olmayan mahkemenin yargıyı gerçekleştirmesi konusunda anlaşmaya varabilir”* Belediye Mahkemesi son olarak ÇYUY'nin 3.3 fıkrasına atıfta bulunarak şu sonuca varmıştır: *Mahkeme, şu kurallara karşı olan davacıların istemlerini onaylamaz:... b) yasal hükümler”*

Başvurucunun iddiaları

21. Başvurucu kendi başvurusunda özellikle 17 Nisan 2013 tarihli yazılı başvurusunda devamında şunları ileri sürmektedir: *“12 yıldan fazla bir süre geçti ve mahkemeler bu davanın görüşülüp kararlaştırılmasına dair yetkikonusunu halen çözmüş değiller. Yaklaşık bir yıl geçti ve dava Priştine Temel Mahkemesi Podujeve Şubesi'ne halen ulaşmış değil. 12 yıldan fazla bir süre geçmiş ve davanın esas incelemesi halen başlamış değil ve tek bir duruşma bile halen saptanmış değil... Qazim Dragusha da c. No. 358/2008 sayılı dava ile ilgili adil yargılanma hakkına sahip.”*
22. Başvurucu başvurusunda ve 17 Nisan 2013 tarihli yazılı açıklamasında da 2008 - 2012 aralığında kadar davanın görüşülmesine çok sayıda aciliyet dilekçesi gönderdiğini ileri sürmüştür. Ancak Mahkeme herhangi bir yazı teslim almamıştır.

23. Bunun sonucu olarak başvuru Anayasa'nın 22 ve 31. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.
24. Başvuru Mahkeme'ye *"başvurunun kabul edilir olduğunun ilan edilmesini ve Kosova Cumhuriyeti Anayasası'nın 12 . maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi ihlali bulunduğu tespit etmesini ve tazminat olarak bir meblağın belirlenmesini"* önermiştir.

Başvurunun Kabul Edilirliği

25. Mahkeme'nin başvuru başvurusunun esas incelemesine geçmeden önce Anayasa'da belirtilen Yasa ve İçtüzük'te belirtilen kabul edilebilirlik koşullarının yerine getirilip getirilmediğini değerlendirmesi gerekmektedir.
26. Mahkeme bununla ilgili olarak Anayasa'nın 113.1 fıkrasına atıfta bulunmak ister. Fıkra şöyledir:

"Anayasa Mahkemesi, yasal şekilde sadece yetkili makamlarca açılmış davalar hakkında karar verir."

27. Mahkeme daha başta hem başvuruda hem 17 Nisan 2013 tarihli yazılı dilekçede Anayasa Mahkemesi'ndeki süreçte, bu başvurunun konusunu olan hukuk davasındaki davacını Extradragusha değil, Qazim Dragusha'nın olduğunu tespit etmiştir.
28. Mahkeme Anayasa'nın 21.4 maddesine göre *"Anayasa'da öngörülen insan hakları ve özgürlükleri, uygulanabildiği ölçüde tüzel kişiler için de geçerlidir"* (ayrıca bkz. KI. 41/09 sayılı başvuruya ilişkin 27 Ocak 2010 tarihli AAB-Universiteti RIINVEST karar) tekrar hatırlatmak ister.
29. Mahkeme Sözleşme'nin 34. maddesindeki 'mağdur' teriminin görüşülmekte olan davadaki eylemden veya eylemsizlikten doğrudan etkilenmiş kişi anlamına geldiğini hatırlatır (bkz. *Eckle v. Almanya*'ya davası, 15 Temmuz 1982 tarihli karar, Seri A no. 51, s. 30, paragraf 66). Bunun devamında Mahkeme doğrudan etkilenmiş kişi olma meselesiyle ilgili olarak şirketlerin tüzel kişiliğinden bağımsız olarak kuruluş hükümleri uyarınca oluşturulan organları veya tasfiye ya da iflas sürecini yöneten tasfiye veya iflas idareleri aracılığıyla Mahkeme'ye başvurmaya imkansız olduğunu açıkça belirtilen durumlar dışında ancak olağanüstü şartların haklılığının ortaya konacağını hatırlatır (bkz. *Agrotexim ve diğerleri v. Yunanistan*, AIHM 24 Ekim 1995 tarihli kararı, seri A no.330- A, p. 25, paragraf 66).

30. Mahkeme başvuruda bulunanın Extradragusha şirketinin tek sahibi olduğunu ve bu nedenle başvuru konusuyla ilgili olarak kişisel çıkara sahip olduğunu tespit etmiştir. (bkz. G.J. v. Luksemburg, no. 21156.93 paragraf. 24, 26 Ekim 2000).
31. Bu nedenle Mahkeme mevcut başvuruda Extradragusha'nın haklarını etkileyen Sözleşme'ye ilişkin ihlallerden mağdur olduğunu beyan edebilir.

Priştine Belediye Mahkemesi'nde Hukuk Davası Sürecinin Gereksiz Uzatılması İddiasıyla İlgili Olarak

32. Anayasa Mahkemesi'nde sürecin amacıyla ilgili olarak Mahkeme başvuruçunun itiraz ettiği hukuk davası sürecinin 11 Ocak 2001 tarihinde başladığını tespit etmiştir. Ancak Mahkeme'nin yargılama yetkisinin başladığı dönem, Anayasa'nın yürürlüğe girdiği 15 Haziran 2008 tarihinde başlar (bkz. *mutatis mutandis*, Horvat v. Hırvatistan no. 51585/89 paragraf 50, AİHM-2001-VIII). Başvuruçunun itiraz ettiği Priştine Belediye Mahkemesi'ndeki süreç 1 Mart 2003 tarihinde sona ermiştir. Bu nedenle Mahkeme tarafından bu sürecin görüşülmesi için dört yıl, sekiz ay ve on beş gün bulunuyor.
33. Mahkeme söz konusu sürenin gerekçelendirilmesi için 14 Haziran 2008'deki durumun göz önünde bulundurulması gerektiğini tekrar belirtmektedir. (bkz. diğer makamlar arasında *Styranowski v. Polonya*, no. 28616 / 95, § 46, AİHM 1998-VIII).
34. Mahkeme devamında sürecin uzunluğunun davanın koşulları ışığında ve kendi içtihadına, özellikle de davanın karmaşıklığına, başvuru ve ilgili makamların davranışlarına ve de bu uyumsuzlukta başvuru için tehlike arz edenin ne olduğuna atıfta bulunularak değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. (bkz. diğer birçok makamlar arasında *Frydlender v. Fransa karşı* [GC], no. 30979/96 paragraf 43, AİHM 2000-VJI).
35. Mahkeme göz önünde bulundurulacak dönemde Extradragusha davasında bir kararın yani 6 Nisan 2012 tarihinde Priştine Belediye Mahkemesi kararının çıkarıldığını, ve başvuruçunun Anayasa Mahkemesi'ne başvurduğu 1 Mart 2013 tarihinde bölgesel alanda yetkili mahkeme olarak sonuçlandırılmış bu dava dosyasının Priştine Belediye Mahkemesi Podujeva Şubesine gönderildiğini tespit etmiştir.
36. Mahkeme, Priştine Belediye Mahkemesi'nin bölgesel yetki alanı konusunda başlangıç döneminde aksamaların olduğunu tespit etmiştir.
37. Mahkeme, 1. madde 6. fıkrasının taraf devletlere davaları makul bir süre içerisinde görüşme yükümlülüğü de dahil olmak üzere mahkemelerinin her dava

gereksinimlerini yerine getirecek şekilde yargı sistemlerini düzenlemelerini zorunlu kılmıştır. (*Frydlender v. Fransa*, op. cit., 45. paragraf).

38. Extradragusha'nın davranışıyla ilgili olarak Mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihadına atıfta bulunulan ve aşağıda alıntı yapılan Vasic davası içtihadına atıfta bulunur. "*Ancak ulusal mahkeme süreçteki gecikmelerden sorumlu olması halinde de başvuru, kendisinin sorumluluk üstlenmeyecek şekilde gereksiz gecikmelere itiraz etmiş olduğunu kanıtlamalıdır.* (bkz. 13 Temmuz 2012 tarihli Kabul Edilmezlik Kararı).
39. Mahkeme, başvurunun 2008-2012 döneminde sürecin süruncemede kalmasına itiraz ettiğini ileri sürmesine rağmen, Anayasa'nın 113.7 fıkrası gereğince mevcut mevzuat uyarınca tüm kanun yollarını tükettiğini gösterecek herhangi bir delili Mahkeme'ye sunmadığını tespit etmiştir.
40. Mahkeme, bölgesel yetkiye ilişkin davanın tamamının başvuru tarafından başlatıldığını ve 6 Nisan 2012 tarihinde sonlandırıldığını tespit etmiştir.
41. Davanın tüm şartları göz önünde bulundurulduğunda Mahkeme, başvurunun Priştine Belediye Mahkemesi'ndeki hukuk davası sürecinin gereksiz uzatılması konusunda adil yargılanma hakkı ihlaline dayanak oluşturmadığını tespit etmiştir.
42. Bundan İçtüzüğü'nün 36.1(c) bendi uyarınca başvurunun açıkça temelden yoksun olduğu ortaya çıkmaktadır. Bent şöyledir: *(1) Mahkeme başvuruları yalnız şu hallerde görüşebilir: c) Başvuru açıkça temellendirildiği zaman.*
43. Bu nedenle Mahkeme, Mahkeme'ye yapılan başvurunun Anayasa'nın 111.3. (1) fıkrası, Yasa'nın 48. maddesi ve İçtüzüğü'nün 36 (2) kuralı uyarınca mevzuata uygun olarak yapılmayıp iddiaya yeterli şekilde dayanak oluşturulmadığından açıkça temelden yoksun ve kabul edilmez olduğunu tespit etmiştir.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 113.1 fıkrası, Yasa'nın 48. maddesi ve İctüzüğün 36(2)(d) bendi uyarınca oybirliğiyle:

- I. Başvurun kabul edilmez olarak reddine,
- II. Kararın taraflara bildirilmesine,
- III. Yasanın 20.(4) fıkrası uyarınca Resmi Gazete'de yayımlanmasına karar verilmiştir.
- IV. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Snezhana Botusharova, imza

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Prof. Dr. Enver Hasani, imza